
TIL OPPLYSNING

En skriftserie fra Universitetsbiblioteket i Trondheim

ISSN 1502-0800

Ansvarlig redaktør: Bibliotekdirektør Ingar Lomheim

NUMMER 5

Dette verket er omfattet av åndsverkslovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med forfatter er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring utover dette bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov eller tillatt gjennom avtale med interesseorganer for rettighetshavere til åndsverk.

ISBN 82-7113-086-2

UBiT, Universitetsbiblioteket i Trondheim, januar 2001

OFFENTLIG STATISTIKK - en brukerveiledning

Kari Sandø

Innhold

[Hva er statistikk?](#)

[Offentlig statistikk](#)

[Norsk statistikk](#)

[- Regional statistikk](#)

[- SSB på nettet](#)

[- Andre sentrale norske statistikk-kilder](#)

[Nordisk og annen utenlandsk statistikk](#)

[Organisasjoners/institusjoners statistikk](#)

[Internasjonal statistikk](#)

[Hvordan finne fram?](#)

HVA ER STATISTIKK?

Begrepet inngår i mange sammenhenger, og kan ha litt forskjellig meningsinnhold. Det kan brukes om:

- En disiplin innen matematikken som tar for seg innsamling av, analyse av, tolkning og presentasjon av mengder av numeriske data.
- Omfanget av ulike fenomen i samfunnet, f.eks. forekomsten av fødsler, dødsfall, kriminalitet.
- Registreringer av ulike fenomen. En samling av kvantitative informasjoner eller data.

Vi skiller mellom *teoretisk statistikk* og *deskriptiv statistikk*.

- *Teoretisk statistikk*
Innenfor teoretisk eller analytisk statistikk finnes det mange teorier. Kort sagt så er teoretisk statistikk en matematisk disiplin knyttet til sannsynlighetsteori. Statistikk referer til forventet utfall eller probabilitet.
- *Deskriptiv statistikk*
Tema for denne veiledningen er den deskriptive eller beskrivende statistikk. Formålet til den deskriptive statistikk er, for å si det kort, å lette presentasjonen og tolkningen av data. Deskriptiv statistikk omfatter prinsipp, metoder og teknikker for å sammenstille, presentere og tolke empiriske data.

Når vi hører ordet/begrepet statistikk tenker vi som regel på *innsamlede tallopplysninger*, som regel presentert i *tabellform* eller *grafisk framstilling*.

Vi snakker videre om *diskrete data* og *kontinuerlige data*.

- *Diskrete data*
Diskrete data er basert på periodiske målinger, for eksempel folketellinger.
- *Kontinuerlige data*
Kontinuerlige data er basert på løpende tellinger, for eksempel dødelighetsstatistikken.

Selv om den løpende statistikken er godt utbygd, kan den ikke erstatte de periodiske målingene som gir mer informasjon om hver enkelt enhet.

OFFENTLIG STATISTIKK

Offentlig statistikk er en av de viktigste informasjonskildene vi har.

De fleste land har et statistisk sentralbyrå, og arbeidet med å få til internasjonale statistiske standarder pågår hele tiden, slik at årbøker og folketellinger i hovedtrekk har samme form verden over. Særlig FN har ivret for dette.

Stadig mer statistikk blir tilgjengelig på nettet. De fleste lenkene i dette dokumentet er til nettsted, noen er til BIBSYS-poster.

Vi skiller mellom nasjonal og internasjonal statistikk.

- *Nasjonal statistikk*
Statistikk fra et enkelt land, utgitt av offentlig myndighet/etat.
- *Internasjonal statistikk*
Statistikk utgitt av en offentlig internasjonal organisasjon.

Anbefalt lesning:

[Frisvold, Øivind: Bibliotek og offentlig informasjon : en veiviser til offentlige publikasjoner. Oslo: Høgskolen i Oslo, Avdeling for journalistikk, bibliotek- og informasjonsfag, Bibliotek- og informasjonstudiene, 1999. 137 s.](#)

Denne publikasjonen finnes også i en [nettversjon](#).

NORSK STATISTIKK

Det er naturlig å starte med norsk statistikk og [Statistisk Sentralbyrå \(SSB\)](#), og hovedtrekkene i SSBs publiseringssystem.

SSB er utgiver av den offisielle norske statistikken. Den består i hovedsak av tre bolker:

- Personstatistikk
- Økonomisk statistikk
- Næringsstatistikk

med mange underavdelinger.

Mye av statistikken lages på grunnlag av offentlige registre. SSB påvirker hva det skal spørres om. Boligtellinga og Jordbrukstellinga er de eneste tellingene SSB gjør selv i dag.

Byrået utgir statistikken sin i flere ulike serier.

Hovedserien kalles *NOS: Norges offisielle statistikk*.

Serien har flere årlige publikasjoner med tabellstatistikk for de fleste samfunnsområder. Som eksempel kan nevnes nasjonalregnskap, helsestatistikk, kriminalstatistikk, kulturstatistikk, jordbruksstatistikk. Det finnes knapt det samfunnsemne vi ikke finner statistikk om.

Statistisk årbok og Historisk statistikk inngår i NOS-serien.

NOS har diverse underserier:

- [Statistisk månedshefte](#) med løpende måneds- og kvartalsstatistikk. Ligger bare på nettet.
- [Bank og kredittstatistikk](#) . Ikke på nettet.
- [Månedsstatistikk for utenrikshandelen](#) . Se under "Publikasjoner".
- [Standarder for norsk statistikk](#) som presenterer SSBs egne klassifikasjonssystemer. Særlig etterspurt er standard for yrkesinndeling og for næringsgruppering. Ligger ikke på nettet.

Andre viktige serier er:

- [SØS - sosiale og økonomiske studier](#) . Her finner vi mer spesialisert forskning. Se under "Publikasjoner". [Papirutgaver](#) finnes.
- [SA - statistiske analyser](#) er en mer populærvitenskapelig formidlingsserie og retter seg mot allmennhet og skoleverk. De markedsføres ganske målrettet for salg til en større leserkrets. Se under "Publikasjoner". [Papirutgaver](#) finnes.

Av tidsskrifter/periodiske publikasjoner utgis:

- [Ukens statistikk](#) . Ny statistikk omtales først her. Publiseres hver torsdag med rykende ferske tabeller og kommentarartikler. Ukens statistikk er mest for nyheter, ikke for gjenfinning. Siste elektroniske utgave er 23/99. Foreligger nå bare i papirutgave. Er på nettet erstattet av [Dagens statistikk](#) som ligger på byråets hovedhjemmeside.
- [Økonomiske analyser](#) gir konjunkturtall for både norsk og utenlandsk økonomi, og publiserer nasjonalregnskapstall hvert kvartal. 9 ganger årlig. Engelsk versjon 4 ganger. Økonomisk utsyn siste år og framover.
- [Samfunnsspeilet](#) er et mye etterspurt tidsskrift. Der publiseres artikler om levkår og aktuell samfunnsdebatt. 6 nr. i året.
- [Aktuelle befolkningstall](#) (se under "Publikasjoner" - "Publikasjoner etter emne" - "Befolkning") publiserer tall om sammensetningen av befolkningen, statsborgerskapsendringer, tall for fødte, døde, ekteskap, partnerskapsdata osv. Tall for landsdeler og fylker. Kommunedata publiseres i serien [Regionalstatistikk](#).

Informasjon om ytterligere serier/publikasjoner finnes på byråets hjemmeside, under "[Publikasjoner](#)".

Regional statistikk

Av regional statistikk finner vi statistikk på fylkesnivå og på kommunenivå.

Serien [Regionalstatistikk](#) utkommer månedlig. Det gis ut en ringperm for hvert fylke med tall fra ulike statistikkområder for de enkelte kommuner og fylker, samt noen statistikker for bydeler i Oslo. Serien startet i 1989, og er en sammenslåing av Nye distriktstall og Statistisk fylkeshefte. Fra 1994 av utgitt i NOS-serien, Norges offisielle statistikk.

Serien er i ferd med å bli erstattet av kommunestatistikken på nettet ([Kommunefakta](#)), men brukes enda en god del. Her finner vi statistikk om naturressurser og miljø, befolkning, helse og sosiale forhold, utdanning, arbeid og økonomi, næringsstatistikk m.m.

[Regionalstatistisk database \(RSDB\)](#) inneholder godt over 74 000 enkeltopplysninger om hver kommune og hvert år, og rundt 22 000 på fylkesnivå. RSDB er et nyttig redskap for alle som har bruk for statistikk om grunnkretser, kommuner og regioner satt sammen av kommuner. Den brukes mye innen offentlig planlegging og utredningsarbeid og innen utdanning og forskning. Data må bestilles fra RSDB, og de "skreddersyr" etter bestillers behov.

[Kostra](#) - (KOMmune-STat-RApportering) er et statlig prosjekt hvis formål er å sikre en strukturert og sammenlignbar rapportering av kommunale regnskaps- og tjenesteproduksjonsdata. Samtidig skal kommunikasjonen mellom stat og kommune effektiviseres gjennom elektronisk rapportering. Prosjektet startet i 1996 med fire kommuner, i 2000 deltar 108 kommuner, og i 2001 skal alle kommuner være med. Fylkeskommunene kommer også med etterhvert. Pr. idag 0(2000) er 5 fylkeskommuner med. Tjenesteområdene som dekkes er helse, pleie- og omsorg, barnehage, barnevern, skole, barne- og ungdomstiltak. Flere områder vil bli dekket i årene framover. Kommunal- og regionaldepartementet har det overordnede ansvar for Kostra-prosjektet, mens Statistisk sentralbyrå leder det praktiske arbeidet. SSB har ansvar for mottak og behandling av de elektronisk overførte data fra kommunene, og å stille data raskt til disposisjon for brukere i stat og kommune i form av standardiserte faktaark med nøkkeltall, samt egne søk/sammenstillinger av tall.

Av annen kommunal statistikk skal nevnes:

[Kommune-Norge i tall](#) er en årlig publikasjon med nøkkeltall for kommuner og fylkeskommuner. Den dekker særlig finansielle forhold og tjenestetilbudet. Het tidligere (før 1996) "Struktur tall for kommunenes økonomi". Ligger også på [nettet](#).

[Befolkningsstatistikk ... Hefte 1](#) viser folkemengden i kommunene og tall for endringer (fødsler, dødsfall, flyttinger, folketilvekst).

[Kommunestyrevalget ...](#) kommer ut hvert 4. år, og presenterer detaljerte resultater over valgdeltakingen og over fordelingen av stemmer, representanter og kandidater etter parti/valgliste. Resultatene fra fylkestingsvalget presenteres i publikasjonen [Fylkestingsvalget ...](#)

[Statistisk Sentralbyrå \(SSB\) på nettet](#)

Innganger på web'en:

- Statistikk etter emne (systematisk). Her ligger også all *ny*, samt kommende, statistikk ordnet etter emne.
- Ny statistikk (kronologisk). Det nyeste først. Siste 3 månederes statistikk. Finnes via Siste 14 dager.
- A-Å. Alfabetisk veiviser.
- Søk
- Publikasjoner (noe fulltekst, noe bibliografisk)
- Kommuner. Regional statistikk. Nøkkeltall for kommunene.

Blant tjenester på web'en ellers kan nevnes:

- Beregn prisveksten
- Navnestatistikk
- Nyheter per e-post

Inngang fra byråets hovedhjemmeside.

[Statistisk årbok](#) kan være et lurt sted å starte når vi leter etter tallopplysninger om norske forhold. Den dekker alle sentrale områder innen samfunns livet. Den har tabell- og figurregister og et alfabetisk sakregister som gjør den lett å finne fram i, og den gir henvisning videre til hvor tallmaterialet er hentet fra, slik at vi kan finne fram til mer utfyllende statistikk. Statistisk årbok ligger på nettet på byråets hjemmeside. Det er også mulig å laste ned tabellene i regnearkformat for videre behandling.

Årboken har også en del hovedtall fra andre land, hentet fra internasjonal statistikk, samt spesifikk nordisk statistikk.

Tidligere nettutgaver går tilbake til 1996.
Årboken finnes også i en engelsk nettutgave.

[Veiviser i norsk statistikk](#) gir oversikt over statistikk om ulike emner. Gruppert etter emne, og har alfabetisk stikkordregister. Forteller hva statistikken inneholder, hvor den publiseres, hvem som kan gi mer informasjon.

[Veiviser A-Å](#), emneoversikt på nettet. Her får vi også stoff om det enkelte emne, samt henvisning til person man kan kontakte for ytterligere informasjon.

SSBs telefonkatalog, årlig. Foreligger foreløpig bare i papirutgave.
Stikkordregister. E-postadresser.

Nyttige lenker:

[Fakta om kommunene](#) - Sosiale forhold, demografi.
Skal erstatte Regionalstatistikken.

[Økonomiske nøkkeltall](#) - Bl.a. realøkonomien, utenriksøkonomi, offentlige finanser, konjunkturtall og -tendenser.

[Historisk statistikk](#) - Langsiktige utviklingstrekk i det norske samfunn.
Sammenlignbare tall for dette og forrige århundre. Statistikk for 24 samfunnsområder.

[Statistikkalenderen](#) - Hvilken statistikk som kommer i de nærmeste 4 månedene. Både kronologisk og etter emne. Angivelse av frigivelsesdato og telefon og e-postadresse til kontaktperson i byrået. Ligger under Kommende statistikk.

[Navnestatistikk](#) - Hvor mange heter det samme som deg?

Engelsk statistikk

Stadig mere statistikk foreligger etter hvert på engelsk.

Eldre statistikk

Når det gjelder eldre statistikk finnes det egne registre som heter:

- [Fortegnelse over Norges off. statistikk 1828-1976](#), og
- [Publikasjonsoversikt 1977-1987](#).

Andre sentrale norske statistikk-kilder

[NSD - Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste](#)

Serviceorgan for norsk forskning.

3 hovedgrupper av data:

- regionale data
- individdata
- data om det politiske systemet

Inneholder bl.a. resultater fra alle stortingsvalg etter krigen og tilsvarende informasjon om stortingsrepresentantene.

Egen kirke database med offisiell kirkestatistikk.

[DBH-statistikk database](#)

Database for statistikk om høyere utdanning. Statistikken er basert på innrapporterte data fra institusjonene, og omfatter organisasjonsdata, studentdata, økonomidata, personaldata, arealdata og data om studietilbud.

NORDISK OG ANNEN UTENLANDSK STATISTIKK

[Statistiska Centralbyrån](#) (Sverige)

[Svenska statistiknätet](#)

[Danmarks Statistik](#)

[Statistikcentralen](#) (Finland)

[Statistics Iceland](#)

[Nordisk Ministerråd](#) publiserer en del nordisk statistikk, blant annet om befolkning, helse, økonomi, kultur, utdanning, arbeid, miljø osv., og utgir bl.a. [Nordisk statistisk årsbok](#).

[Web-tjenere ved andre statistiske byråer](#)

Hele verden.

Alfabetisk liste.

Offisiell statistikk.

[U.S. Census Bureau](#) har også en liste over statistiske byråer verden over. Klikk

på S i Subjects A-Z og gå til Statistical Agencies - International.
Nettstedet gir også statistikk for alle USAs delstater, og alle staters counties.

Se også [Offentlig informasjon](#) på hjemmesiden til Universitetsbiblioteket i Trondheim (UBiT).

ORGANISASJONERS / INSTITUSJONERS STATISTIKK

De fleste større institusjoner og organisasjoner har etter hvert fått egne hjemmesider på Internett, og mange presenterer egen statistikk, rapporter, årsmeldinger.

Prøv deg fram når du leter etter spesiell statistikk.

For norske forhold foreligger det en liste over [Statlige institusjoner med hjemmesider](#)

INTERNASJONAL STATISTIKK

- *Generell statistikk*
Sammenlignende tall flere land, se nedenfor under: *Hvilken kilde skal brukes?*
- *Spesialstatistikk*
Sjekk hjemmesidene til de store organisasjonene.

Eksempler:

Statistikk om flyktninger, innvandrere i ulike land:

- [UNHCR](#) (FNs høykommisjonær for flyktninger)

Statistikk om arbeidsforhold:

- [ILO](#)

Statistikk om økonomi:

- [OECD](#)
- [IMF](#) (Internasjonale pengefondet)
- [WTO](#) (Verdens handelsorganisasjon)
- [Verdensbanken](#)

Helsestatistikk:

- [WHO](#)

Utdanningsstatistikk:

- [UNESCO](#)

Matvareforsyning/jordbruks-/landbruksstatistikk:

- [FAO](#)
- [World food program](#)

Energistatistikk:

- [International Energy Agency](#)
- [Energy statistics of OECD countries](#)
- [Energy statistics yearbook \(UN\)](#)

Osv., osv. Bruk fantasien.

HVORDAN FINNE FRAM?

Søk i [BIBSYS](#) og andre bibliotekdatabaser

Bruk fritekstfeltet. Skriv "statistikk" (og "emne". Bruk gjerne trunkering (statisti?). Får med både engelsk og norsk og ulike endinger.

SSB - Spør biblioteket

Fra hjemmesida til SSB kan du sende epost til SSBs bibliotek hvis du har spørsmål vedrørende statistikk eller byråets hjemmeside.

Hvordan finne fram til aktuelle web-adresser?

- Søke opp aktuelle etater/organisasjoner via søkemotor, for eksempel [AltaVista](#) eller [Kvasir](#)
- Bruke linker fra en etats/organisasjons hjemmeside, for eksempel [SSBs webtjenere](#)
- [Norske Internett-ressurser med statistikk](#)
- [Andre statistikkilder](#)

Hvilken kilde skal brukes?

Statistikk fra ett land:

Er du ute etter statistikk fra ett land, velg fortinnnsvis nasjonal kilde.

Fordel:

- Gir ferskere data.
- Gir mer detaljerte data.

Mulige ulemper:

- Språkproblemer.
- Ulik kvalitet fra land til land.
- Politiske myndigheter kan styre statistikken.

Statistikk fra flere land:

Velg internasjonal kilde:

- [Eurostat](#) for statistikk om EU-land
- [OECD](#) for Europa, Japan, USA, Australia
- [FN](#) med underorganisasjoner for hele verden
- [Statistical Yearbook \(United Nations Statistical Office\)](#)
- [Statistical Yearbook \(UNESCO\)](#)
- [Demographic Yearbook \(United Nations Statistical Office\)](#)

Fordel:

- Gir sammenlignbare data.

Ulemper:

- Data ofte mer generelle.
- Data ofte ikke så ferske.

Vurder kilden

- Offisielle kilder er vanligvis pålitelige kilder.
- Oppgi kilde.
- Husk å lese/ta ut forklarende tekst og fotnoter til tabellene

[Kari Sandø](#) er universitetsbibliotekar ved Universitetsbiblioteket i Trondheim med ansvar for fagene sosiologi, sosialøkonomi og i tillegg fagområdet rettsvitenskap. Hun har sosiologi hovedfag, historie mellomfag samt bibliotekfaglig utdanning. Kari Sandø har flere publikasjoner innen sine fagområder.
